

1. Zhukovska A. Silver Economy: Analysis of world trends and forecast for Ukraine. URL: <https://www.abacademies.org/articles/silver-economy-analysis-of-world-trends-and-forecast-for-ukraine-11520.html>
2. Втеча від війни чи свідомий виїзд: Як змінилася міграція з України і якими будуть її наслідки. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/articles/c93px84133jo>
3. Жуковська А. «Срібна економіка» як ресурс інклюзивного розвитку національної економіки. URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/40993/1/%d0%96%d1%83%d0%ba%d0%be%d0%b2%d1%81%d1%8c%d0%ba%d0%b0.pdf>
4. Купець О. Скорочення та старіння населення: виклики для ринку праці. URL: https://kse.ua/wp-content/uploads/2019/06/Kupets_10-Apr-2019.pdf
5. Статистичний збірник. Розподіл населення України за статтю та віком на 1 січня 2022. К.: Державна служба статистики України. URL: http://db.ukrcensus.gov.ua/PXWEB2007/ukr/publ_new1/2022/roz_nas22.pdf
6. Трудові ресурси для повоєнного відновлення України. URL: <https://razumkov.org.ua/napriamky/sotsiologichni-doslidzhennia/trudovi-resursy-dlia-povoiennogo-vidnovlennia-ukrainy-cherven-2024r>
7. ЦРУ: із майже 230 країн в Україні найменша народжуваність і найвища смертність. URL: <https://suspilne.media/835729-cru-iz-majze-230-krain-v-ukraini-najmensa-narodzuvanist-i-najvisa-smertnist/>
8. Через повномасштабне вторгнення Росії за кордоном перебуває близько 20% українців – дослідження ОПОРИ. URL: https://www.oporaua.org/viyna/cez-rovnomasshtabne-vtorgnennia-rosii-za-kordonom-perebuvaie-blizko-20-ukrayintsiv-doslidzhennia-opori-24792?gad_source=1&gclid=Cj0KCQiA_qG5BhDTARIsAA0UHsKQDd7Pw_B8QbtR85S_E55dZP1rWDLdt7Q_qqfYt6-PkApTscjH-qcaAqLcEALw_wcB

Соболева Г.Г.

Харківський національний університет міського господарства ім. О.М. Бекетова
к.е.н., доц., доцентка кафедри економіки та маркетингу

Довгопята С.С.

здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

СТРАТЕГІЧНІ ІННОВАЦІЇ ДЛЯ ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ БІЗНЕСУ

Сучасний бізнес перебуває в умовах інтенсивної конкуренції, глобалізації ринків і швидкого технологічного прогресу. Для того, щоб залишатися на плаву і не втратити актуальності, компанії повинні не лише підтримувати рівень якості та надавати своїм клієнтам високий рівень обслуговування, але й вживати заходів для постійного вдосконалення та розвитку. Одним із ключових елементів такого підходу є стратегічні інновації, які допомагають підвищити конкурентоспроможність бізнесу. Однак питання полягає в тому, які саме інновації є найбільш ефективними та як їх можна впровадити, аби вони принесли бажаний результат.

Серед закордонних дослідників, що вивчали та аналізували питання підвищення конкурентоспроможності окремих країн, варто відзначити таких науковців, як Д. Еванс, М. Енрайт, Е. Вольф, М. Данн, К. Долар, П. Кругман. Серед українських науковців, що присвятили свої дослідження питанням інноваційного розвитку та створенню інноваційних стратегій, варто назвати І.В. Алексеєва, О.І. Амошу, Ю.М. Бажала, Б.В. Буркинського, А.П. Гречана, М.П. Денисенка, Я.А. Жаліло, В.І. Захарченка та інших.

Стратегічні інновації — це не просто технологічні покращення чи випуск нового продукту, вони охоплюють широкий спектр змін, що можуть стосуватися як внутрішніх процесів, так і зовнішніх аспектів функціонування компанії. Вони спрямовані на переосмислення бізнес-моделі, надаючи змогу підприємствам отримувати нові конкурентні переваги або суттєво покращувати існуючі. Важливо розуміти, що інновації стають стратегічними лише тоді, коли вони

забезпечують довготривалий результат, допомагають бізнесу пристосуватися до нових умов і виводять його на новий рівень розвитку.

Щоб підтримувати свою конкурентоспроможність, бізнесу необхідно інтегрувати інноваційні стратегії, які відповідають його стратегічним цілям. Ч. Карлссон і С. Тавассолі розділяють інноваційні стратегії на прості, що фокусуються на одному типі інновацій, та складні, що передбачають одночасне поєднання кількох напрямів. Одним із найбільш ефективних підходів є застосування проривних інноваційних стратегій, які передбачають створення нових продуктів, послуг або бізнес-моделей, здатних змінити правила гри в галузі. Ці інновації націлені на незадоволені сегменти ринку й можуть відкрити нові ринкові можливості, кардинально змінюючи конкурентний ландшафт [2].

Інший підхід — поступові інновації, що передбачають постійні покращення існуючих продуктів або процесів. Така стратегія дозволяє підтримувати конкурентну перевагу в зрілих галузях, де масштабні трансформації є складними. Постійне вдосконалення забезпечує стабільний рівень задоволеності клієнтів та актуальність продуктів на ринку[4].

Ще один перспективний варіант — відкриті інновації, які ґрунтуються на співпраці з зовнішніми партнерами: постачальниками, клієнтами, дослідницькими установами та стартапами. Крім того, відкритість до співпраці, разом із високим рівнем управління ринковою інформацією, підвищує технологічний потенціал і сприяє успішності інновацій. Такий підхід дає доступ до нових ринків, дозволяє впроваджувати нові технології й зменшує ризики [4].

Однією з основних проблем впровадження стратегічних інновацій є нездатність підприємства вчасно адаптуватися до змін. Зміни часто супроводжуються ризиками, і саме страх невдачі стає на заваді багатьом компаніям. Крім того, впровадження інноваційних стратегій вимагає значних інвестицій у розвиток технологій, персоналу та інфраструктури. Це є серйозною проблемою для багатьох підприємств, особливо для малого і середнього бізнесу, у якого не завжди є достатньо фінансових ресурсів. Іншою суттєвою перешкодою стає нестача кваліфікованих кадрів, які здатні впроваджувати і використовувати новітні технології. Розвиток штучного інтелекту, цифрових технологій, автоматизації процесів потребує спеціалістів з конкретними знаннями та вміннями, що підвищує вимоги до рівня підготовки працівників.

Важливою складовою стратегії впровадження інновацій є культура інноваційного мислення в компанії. Організації, які прагнуть до розвитку та змін, повинні заохочувати працівників до креативності, стимулювати їхній інтерес до нововведень, підтримувати ідеї та надавати ресурси для їх реалізації. Така культура потребує не лише формального керівництва, а й активного залучення всіх рівнів компанії до процесу трансформації. Залучення працівників і створення умов для розвитку їхніх ініціатив допомагає знижувати опір змінам і створює середовище, де інновації стають невід'ємною частиною бізнесу [3].

Одним з ефективних шляхів для підвищення конкурентоспроможності за допомогою стратегічних інновацій є розвиток технологій у сфері клієнтського обслуговування. Сьогодні споживачі очікують на швидкість, персоналізацію та зручність у взаємодії з компанією. Впровадження цифрових інструментів, таких як чат-боти, мобільні додатки, платформи для онлайн-консультацій, дозволяє бізнесу підтримувати тісніший зв'язок із клієнтами, що, своєю чергою, підвищує їхню лояльність та задоволеність обслуговуванням.

Також варто звернути увагу на екологічні інновації, які стають невід'ємною частиною стратегії успішних компаній. Зростаюча екологічна свідомість споживачів сприяє тому, що все більше бізнесів намагаються використовувати екологічно чисті матеріали, мінімізувати негативний вплив на довкілля та застосовувати «зелені» технології. Такі кроки не тільки підвищують привабливість компанії в очах споживачів, але й допомагають знизити витрати завдяки ефективнішому використанню ресурсів.

Роль стратегічних інновацій у підвищенні конкурентоспроможності бізнесу також полягає у вдосконаленні внутрішніх процесів, таких як управління ланцюгом постачань, оптимізація виробничих процесів та автоматизація рутинних операцій. Успішне впровадження інновацій у цих сферах дозволяє знижувати витрати, підвищувати продуктивність і, зрештою, зменшувати вартість кінцевого продукту. Важливим напрямом у цьому контексті є цифровізація, яка надає

нові можливості для обробки великих масивів даних, аналізу поведінки клієнтів та оптимізації виробництва [1].

Основна проблема, з якою стикаються підприємства, полягає у виборі та реалізації тих інновацій, які дійсно принесуть додаткову вартість та сприятимуть зростанню їхньої конкурентоспроможності. Багато компаній впроваджують інновації не цілеспрямовано, а лише для того, щоб "не відставати" від ринку, що часто призводить до марного використання ресурсів та відсутності реального результату. Таким чином, стратегічні інновації мають бути спрямовані не на постійне оновлення заради новизни, а на створення нових цінностей для споживача, що дозволить бізнесу отримати стабільну конкурентну перевагу. На думку багатьох експертів, стратегічні інновації повинні включати не тільки новітні технології, а й зміну бізнес-моделі, орієнтовану на довгостроковий розвиток та задоволення нових потреб клієнтів [1].

Варто також зазначити, що інновації мають бути економічно обґрунтованими, оскільки впровадження навіть найсучасніших технологій може бути нерентабельним у довгостроковій перспективі. Тому бізнесу важливо враховувати не тільки потенціал зростання, але й фінансові ризики, пов'язані з інноваціями. Ефективна інноваційна стратегія повинна базуватися на ретельному аналізі ринку, моделюванні фінансових результатів та оцінці ризиків, що дозволить зменшити ймовірність невдачі та підвищити рентабельність інвестицій.

Сучасний підхід до стратегічних інновацій передбачає розробку так званих "відкритих інновацій", коли компанії залучають зовнішніх партнерів, стартапи, науково-дослідні установи до спільної розробки продуктів або процесів. Це дозволяє знизити витрати на дослідження, скоротити терміни розробки та отримати додаткові знання й ресурси. Яскравим прикладом успішного впровадження відкритих інновацій є співпраця великих корпорацій зі стартапами, які мають прогресивні ідеї та нестандартний підхід до вирішення проблем, але не мають достатніх ресурсів для їх реалізації. Відкриті інновації також дозволяють залучати споживачів до процесу створення продукту, що сприяє більш точному врахуванню їхніх потреб і підвищенню лояльності до бренду.

Таким чином, стратегічні інновації стають обов'язковим елементом для підвищення конкурентоспроможності підприємства в сучасному світі. Інновації стали необхідністю для компаній, які прагнуть досягти успіху в умовах сучасної конкуренції. Завдяки впровадженню найефективніших інноваційних стратегій компанії можуть не тільки трансформувати свою діяльність, але й забезпечити зростання та стійку конкурентну перевагу. Застосування проривних інновацій, постійне вдосконалення продуктів і процесів або ж співпраця із зовнішніми партнерами відкривають для бізнесу широкі можливості для впливу на ринок та досягнення довготривалих результатів. Однак, для успішного впровадження цих інновацій бізнес повинен подолати низку перешкод, пов'язаних із внутрішніми та зовнішніми чинниками. Необхідно інвестувати у розвиток кваліфікованих кадрів, створювати культуру інноваційного мислення та відповідати на очікування споживачів. Тільки комплексний підхід до стратегічних інновацій дозволить бізнесу залишатися конкурентоспроможним у довготривалій перспективі та адаптуватися до швидкозмінного ринкового середовища.

Список використаних джерел

1. Бреус С., Бондар А. Інновації як складова стратегії управління конкурентоспроможністю суб'єкта господарювання. *Економіка та суспільство*. 2021. № 32. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-32-106> (дата звернення: 29.10.2024).
2. Tavassoli S., Karlsson C. Innovation strategies and firm performance: simple or complex strategies?. *Economics of innovation and new technology*. 2015. Vol. 25, no. 7. P. 631–650. URL: <https://doi.org/10.1080/10438599.2015.1108109> (date of access: 29.10.2024).
3. Gërguri S., Rexhepi G., Ramadani V. Innovation strategies and competitive advantages. *Modern Economics: Problems, Trends, Prospects*. 2013. No. 8. P. 10–26. URL: https://www.researchgate.net/profile/Gadaf-Rexhepi/publication/256065426_Innovation_Strategies_and_Competitive_Advantages/links/555a4f5c

[08ae980ca6117a77/Innovation-Strategies-and-Competitive-Advantages.pdf](https://doi.org/10.26907/2542-0412.2024.08ae980ca6117a77/Innovation-Strategies-and-Competitive-Advantages.pdf) (date of access: 29.10.2024).

4. Business innovation strategies to gain a competitive advantage. *Innovar o Morir*. URL: <https://innovaromorir.com/en/business-innovation-strategies-competitive-advantage/> (date of access: 29.10.2024).

Соболєва Г.Г.

Харківський національний університет міського господарства ім. О.М. Бекетова
к.е.н., доц., доцентка кафедри економіки та маркетингу

Ноженко Б.О.

здобувач вищої освіти третього ступеня (аспірантура)

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ СОЦІАЛЬНИХ ІННОВАЦІЙ КОНКУРЕНТНИХ ПЕРЕВАГ В ЕКОНОМІЦІ

Теоретичні засади соціальних інновацій та їх роль у формуванні конкурентних переваг в економіці є темою, що набирає все більшої актуальності. Соціальні інновації — це нові ідеї, стратегії або продукти, спрямовані на вирішення соціальних потреб та проблем, які водночас сприяють економічному розвитку та підвищенню конкурентоспроможності.

Основні теоретичні підходи до соціальних інновацій включають інституціональні, системні, ресурсні та поведінкові моделі, які розкривають різні аспекти впливу соціальних інновацій на економічну діяльність.

Інституціональний підхід. Цей підхід стверджує, що соціальні інновації розвиваються під впливом державних політик, соціальних норм та інституційних структур. Інституції, які сприяють вирішенню соціальних питань, водночас зміцнюючи економічну позицію країни. Наприклад, соціальна інфраструктура, спрямована на розвиток людського капіталу, дозволяє підвищити продуктивність праці, що є важливим фактором конкурентних переваг.

Системний підхід. Системний підхід розглядає соціальні інновації як частину більшого економічного та соціального середовища, де різні елементи (освіта, технології, ринок праці) взаємодіють для створення інноваційного потенціалу. Соціальні інновації, за цим підходом, впливають на конкурентоспроможність через створення сприятливого інноваційного середовища, яке стимулює розвиток нових ідей, технік та технологій.

Ресурсний підхід. У рамках ресурсного підходу конкурентні переваги пов'язуються з використанням доступних ресурсів та капіталів, зокрема людського капіталу, соціального капіталу та організаційних ресурсів. Соціальні інновації підвищують якість та ефективність використання таких ресурсів, сприяючи тим самим розвитку більш адаптованої та продуктивної робочої сили, що є стратегічною перевагою в конкурентній боротьбі.

Поведінковий підхід. Поведінковий підхід фокусується на змінах у поведінці та цінностях людей внаслідок соціальних інновацій, які створюють нові стандарти та очікування в суспільстві. Це спонукає підприємства та інституції адаптувати свої стратегії до потреб суспільства, тим самим забезпечуючи нові ринки збуту та підвищуючи конкурентоспроможність. Переорієнтація на сталий розвиток, екологічні та етичні цінності — приклад того, як соціальні інновації створюють нові можливості для підприємницької та господарської діяльності.

У сучасному світі багато країн стикаються з соціальними викликами, такими як безробіття, соціальна нерівність, бідність та обмежений доступ до базових послуг. Ці проблеми поглиблюються через глобальні економічні зрушення, технологічну трансформацію та демографічні зміни. Традиційні підходи до вирішення соціальних проблем, такі як державна допомога або благодійність, стають недостатніми в умовах сучасної економіки, що вимагає інноваційних рішень для досягнення сталого розвитку.

Економіка спільного використання (sharing economy) — це економічна модель, яка базується на спільному використанні ресурсів і є прикладом новітніх соціальних інновацій. Ця модель через цифрові платформи дозволяє ефективніше використовувати наявні ресурси, які